

بازگشت مجدد طب گیاهی

طی يك قرن اخير، گیاهان دارویی که قرن‌ها تنها درمان بیماری های مختلف انسان‌ها بودند، جایگزینی به نام داروهای شیمیایی پیدا کرده‌اند...

جام جم آنلاین: طی يك قرن اخير، گیاهان دارویی که قرن‌ها تنها درمان بیماری های مختلف انسان‌ها بودند، جایگزینی به نام داروهای شیمیایی پیدا کرده‌اند و عطاری‌هایی که بوی خوش گیاهان دارویی آنها از چندین متر آن‌طرف‌تر به مشام افراد سالم و بیمار می‌رسید، جای خود را به داروخانه‌های متعددی داده‌اند که در قفسه‌های شیک آنها داروهای شیمیایی با نظم خاصی در کنار هم قرار گرفته‌اند و در بسیاری از مواقع بوی این داروها که در فضای داروخانه‌ها پراکنده می‌شود، نه تنها مشام بیماران را نوازش نمی‌دهد، بلکه بر التهاب و نگرانی آنها می‌افزاید.

با این حال این تغییرات براساس نیازهای پزشکی و درمانی انسان‌ها و پیشرفت علم پزشکی صورت گرفته و هرگز نمی‌توان داروهای شیمیایی را جایگزین نامناسبی برای گیاهان دارویی دانست.

در روزگار قدیم در بازارهای سنتی ایران، شغل عطاری از بااهمیت‌ترین شغل‌ها محسوب می‌شد و عطاریها افراد بانفوذ و معتمدی بودند که حجره آنها همواره شلوغ‌ترین حجره بازار بود. عطاریها که به دلیل شغل خود با انواع آدم‌ها از قشرهای مختلف سر و کار داشتند یا خود براساس تجربه و دانش برای درمان بیماران داروهای گیاهی را توصیه می‌کردند یا داروهای گیاهی که حکیم و طبیب برای بیماران تجویز کرده بود، در اختیار آنها قرار می‌دادند.

در این میان عده‌ای از افراد هم بودند که برای کسب درآمد به کوه‌ها و دشت‌ها می‌رفتند و گیاهان دارویی را می‌چیدند و آنها را در کوله‌ای روی پشت خود می‌گذاشتند و با مراجعه به در منازل، آنها را به ساکنان منزل که اغلب خانم‌های خانه‌دار بودند می‌فروختند.

آن روزها در اکثر خانه‌ها بقیچه‌ای وجود داشت که در آن انواع و اقسام گیاهان دارویی همانند بومادران، ختمی، کلپوره و... که در درمان امراض مختلف کاربرد داشت، یافت می‌شد. بقیچه‌های دوايي هنوز در برخی از خانه‌ها در شهرها و روستاهای مختلف وجود دارد و سرمنشأ تولید داروهای شیمیایی کنونی را می‌توان در آنها یافت.

عوارض ناچیز داروهای گیاهی

امروزه نیز به‌رغم فراوانی داروهای شیمیایی، استفاده از گیاهان دارویی در حال افزایش است و تولید و تجارت این گیاهان رقم قابل ملاحظه‌ای را به خود اختصاص داده است؛ در حالی که مصرف طولانی و در برخی موارد مصرف مقطعی این داروهای شیمیایی می‌تواند، عوارض جانبی بر جا گذارد که بعضاً از خود بیماری نیز خطرناک‌تر هستند.

شاید به همین دلیل گرایش عمومی به استفاده از داروهای گیاهی و به طور کلی فرآورده‌های آنها روبه افزایش است.

به گونه‌ای که براساس آمار بیش از 60 درصد از مردم آلمان و بلژیک و 74 درصد انگلیسی‌ها تمایل به استفاده از درمان‌های طبیعی و گیاهی دارند.

ضمن این که طبق آمار سازمان بهداشت جهانی بالغ بر 80 درصد مردم جهان بویژه در کشورهای در حال توسعه و نواحی فقیر و دورافتاده، عمده‌ترین نیازهای درمانی خود را از گیاهان دارویی تامین می‌کنند.

به همین دلیل بسیاری از صاحب‌نظران از قرن کنونی به نام قرن بازگشت به استفاده از داروهای گیاهی نام می‌برند.

اما متأسفانه باید گفت در کشور ما که منشأ بسیاری از گیاهان دارویی است به دلیل استفاده ناصحیح و نبود فرهنگ مصرف داروهای گیاهی، هنوز 97 درصد از مردم از داروهای شیمیایی استفاده می‌کنند به گونه‌ای که به گفته محمد صالحی سورمقی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران فقط 3 درصد مردم از داروهای گیاهی استفاده می‌کنند.

وی می‌گوید: طبق آمار وزارت بهداشت حدود 3 درصد مردم از داروهای گیاهی و 97 درصد داروهای شیمیایی مصرف می‌کنند.

سورمقی با اشاره به این که طبق آمار حدود 150 قلم داروی گیاهی و 4200 قلم داروی شیمیایی در بازار ایران موجود است، می‌افزاید: آمار مصرف گیاهان دارویی در دنیا نشان می‌دهد که 80 درصد از 6 میلیارد نفر جمعیت دنیا از داروهای منشأ گیاهی استفاده می‌کنند.

تحول در طب سنتی

با رویکرد تدریجی جهان به استفاده دوباره از داروهای گیاهی و در کشوری که زادگاه طبیبان و پزشکان توانمندی همچون رازی، ابوریحان بیرونی، ابوعلی سینا و... است، نباید دانش و مهارت استفاده از طب سنتی و گیاهان دارویی تحت‌الشعاع ظهور طب نوین قرار گیرد.

بر همین اساس جایگاه داروهای گیاهی طی چند سال گذشته در کشور دچار تحولات علمی و تخصصی نظام‌مندتری شده است و تشکیل ستاد گیاهان دارویی و طب ایرانی، تاسیس دانشکده طب سنتی، ایجاد درمانگاه و مراکز تحقیقاتی و آموزش تخصصی گروهی از پزشکان و داروسازان، نمادی از تحول در طب سنتی و درمان با داروهای گیاهی است؛ تغییراتی که دکتر میترا مهربانی، متخصص داروهای گیاهی معتقد است باعث ایجاد یک دیدگاه مثبت نسبت به طب سنتی در بین مردم می‌شود.

جایگاه داروهای گیاهی طی چند سال گذشته در کشور، دچار تحولات اساسی شده و تشکیل ستاد گیاهان دارویی، طب ایرانی و تاسیس دانشکده طب سنتی، نمادی از این تحول است

وی می‌گوید: با توجه به گرایش عده‌ای از مردم به استفاده از داروهای گیاهی، آشنا نبودن پزشکان عمومی با خواص گیاهان دارویی و عدم تجویز داروهای گیاهی از سوی آنها و سوءاستفاده عده‌ای در قالب عطاری‌های مجاز و غیرمجاز برای فروش این گیاهان، مسوولان بهداشتی و درمانی کشور تصمیم گرفتند برای جلوگیری از این مشکلات، در ایران همانند کشورهای همچون کره، چین و هند طب سنتی براساس قوانین و پایه‌های علمی که قبلاً وجود داشته دوباره احیا شود.

به همین دلیل سعی شد دانشگاه‌هایی به نام طب سنتی راه‌اندازی شود و در آنها داروسازانی تربیت شوند که روی داروهای سنتی کار کنند.

وی می‌افزاید: بنابراین از 4 سال پیش در این دانشکده‌ها پزشکانی تربیت می‌شوند که در مقطع PHD داروهای طب سنتی آموزش دیده‌اند و امسال اولین گروه از این متخصصان طب سنتی ایران از دانشگاه تهران فارغ‌التحصیل می‌شوند.

دکتر میترا مهربانی همچنین با اشاره به این که با ورود این متخصصان به جامعه نیازهای دارویی مردم برای استفاده از داروهای گیاهی برطرف شده و جلوی برخی سودجویی‌ها گرفته می‌شود، از برنامه‌ریزی برای قرار دادن یک واحد درسی به نام مبانی طب سنتی و آشنایی با گیاهان دارویی برای فارغ‌التحصیلان دیگر رشته‌های پزشکی خبر می‌دهد تا براساس آن داروهای گیاهی با توجه به خواص آنها به بیماران تجویز شود.

حکمت قاسم‌خانی

جام‌جم